

بررسی حقوقی جرایم محیط زیست و مرتبط با منابع طبیعی

مؤلفین
امین شفیعی
فضل الله رنجبر

ویراسار
دکتر فرزانه رضایی

انتشارات قانون یار

۱۳۹۷

سرشناسه	شغیعی، امین، ۱۳۶۵ -
عنوان قراردادی	ایران، قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	بررسی حقوقی جرایم محیط زیست و مرتبط با منابع طبیعی / مولفین امین شغیعی، فضل‌الله رنجبر؛ ویراستار فرزانه رضایی.
مشخصات نشر	تهران: قانون یار، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۱۳۶ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۹۹۳۳-۴-۵
وضعیت فهرست نویسی	فهیبا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	جرایم زیست محیطی -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	Offenses against the environment -- Law and legislation -- Iran
موضوع	جرایم زیست محیطی
موضوع	Offenses against the environment
موضوع	حقوق محیط‌زیست -- ایران
موضوع	Environmental law -- Iran
موضوع	حفاظت محیط زیست -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	Environmental protection -- Religious aspects -- Islam
شناسه افزوده	رنجبر، فضل‌الله، ۱۳۶۷ -
شناسه افزوده	رضایی، فرزانه، ۱۳ شهریور -- ویراستار
رده بندی کنگره	ش ۱۵/۴ / KMH۳۱
رده بندی دیویی	۳۱۷ ۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۵۰۹۵۴۰۶

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

بررسی حقوقی جرایم محیط زیست و مرتبط با منابع طبیعی

تألیف: امین شغیعی - فضل‌الله رنجبر

ویراستار: دکتر فرزانه رضایی

ناشر: قانون یار

ناظر فنی: محسن فاضلی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۱۸۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۹۳۳-۴-۵

مرکز پخش:

تهران، میدان انقلاب، خ کارگر جنوبی، خ روانمهر، پلاک ۱۵۲

۰۲۱۶۶۹۷۹۵۱۹ . ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۲۶

فهرست مطالب

۷.....	مقدمه
۱۱.....	فصل اول
۱۱.....	کلیات مربوط به جرایم علیه محیط زیست
۳۵.....	فصل دوم
۳۵.....	جرایم علیه محیط زیست در حقوق ایران
۱۰۱.....	فصل سوم
۱۰۱.....	مبانی و احکام فقهی حفاظت از محیط زیست
۱۱۷.....	فصل چهارم
۱۱۷.....	ضمانت های کیفری حفاظت از محیط زیست در نظام حقوقی ایران
۱۳۵.....	منابع و مأخذ

مقدمه

در یک نگاه اجمالی، از جمله نتایجی که از این اصل قابل استنتاج است، می توان به موارد زیر اشاره نمود:

تلاش جهت ایجاد زمینه های لازم برای افزایش سطح دانش زیست محیطی مردم، تدوین قوانین و مقررات مورد نیاز جامعه (از جمله قوانین کیفری) در زمینه حفاظت از محیط زیست.

حمایت از بهاد های مدنی حفاظت از محیط زیست و بسط و توسعه زمینه فعالیت آنان پیشگیری از تخریب محیط زیست، پیشگیری از وقوع جرایم زیست محیطی و ایجاد بست های لازم جهت حمایت از محیط زیست از طریق وضع قوانین کیفری، مدنی و اداری. همانطور که ملاحظه می شود در این اصل، حفاظت از محیط زیست به عنوان یک وظیفه عمومی تلقی شده و انجام مرتکبه حایب مخرب و غیر قابل جبران نسبت به محیط زیست، ممنوع شده است. در کنار این وظیفه همگانی در اصل ۵۶ قانون اساسی نیز به وظیفه خاص قوه قضائیه در جهت حفاظت و پشتیبانی از حقوق مردم، به جت اشاره شده است. به موجب این اصل، قوه قضائیه عهده دار انجام وظایف ذیل می باشد.

رسیدگی و صدور حکم در مورد تظلمات، تعدیات و تجاوزات و

احیای حقوق عامه.....

کشف جرم، تعقیب، مجازات و تعزیر مجرمین و اجرای حدود، مقررات، بدون جزایی اسلام. انجام اقدامات مناسب، برای پیشگیری از وقوع جرم و اصلاح مجرمین. از این اصل استنباط می گردد که وظیفه کشف جرم، تعقیب، مجازات و تعزیر مجرمین زیست محیطی نیز از وظایف قوه قضائیه می باشد. این وظیفه با ایجاد بسترهای لازم برای پیشگیری از وقوع جرم آغاز و با احیای حقوق عامه از طریق رسیدگی و صدور حکم و اصلاح مجرمین پایان می پذیرد. البته لازم به ذکر است، امروزه در جهت حفاظت از محیط زیست و به جای استفاده از مجازات ها، استفاده از سایر ابزارهای پیشگیرانه نظیر مشارکت نهادهای مدنی، ترویج نظام آموزش، اطلاع رسانی، آزادی اطلاعات، نظام مالیاتی، مقررات گذاری اقتصادی و اجتماعی و

..... مورد توصیه قرار گرفته است^۱. به عبارت دیگر، دولت های باید سعی کنند با استفاده از ابزارهای یاد شده، تا آنجا که بتوانند از وقوع تخلفات و جرائم زیست محیطی جلوگیری کنند و در واقع توسل به ضمانت های کیفری، مدنی یا اداری باید به عنوان آخرین ابزار و راهکار مورد استفاده قرار گیرند. در کشور ما، هر چند قانونی به نام مجازات متخلفان زیست محیطی وجود ندارد، اما در قوانین عادی موجود، مصادیق بسیاری از بحث حفاظت کیفری از محیط زیست، به شکل متفرق و پراکنده دیده می شود. از این قوانین نمی توان به مواد ۶۷۹؛ ۶۸۰؛ ۶۸۶؛ ۶۸۸ قانون مجازات اسلامی مواد ۵۱ و به بعد قانون حفاظت و بهره برداری از جنگل ها و مراتع (مصوب ۱۳۴۶)، قانون شکار و صید (مصوب ۱۳۵۳ و اصلاحی ۱۳۷۵)، قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا (مصوب ۱۳۷۴)، قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست (مصوب ۱۳۵۳ و اصلاحی ۱۳۷۱) و اشاره نمود. از سوی دیگر، به تکمیل حقوق داخلی و رفع هر چه بیشتر شکاف ها و خلاء های قانونی موجود، مطالبه تطبیق حقوق سایر کشورها و نحوه عملکرد شان در این زمینه می تواند ما را در رفع صحیح خلاء های قانونی نیز هر چه بهتر نمودن قوانین موجود داخلی یاری نمود، بحثی که این نوشتار به آن خواهد پرداخت. محیط زیست و منابع هر کشور به عنوان ثروت ملی آن محسوب می شود. باید میراث ارزنده برای نسل های آینده حفظ شود. متأسفانه بعضی از افراد توجهی به این موضوع ندارند و ضربه های جبراً پذیرنی را به محیط زیست وارد می کنند. با وجود حمایت های ویژه در کشور از محیط زیست عوامل نگران کننده ای وجود دارند که بحران های زیادی را در کنار آلودگی های محیط زیست با مسئولیت انسان به بار آورده اند از جمله عوامل می توان به تخریب جنگل و مراتع، تخریب و محدود شدن زیست گاه های حیات وحش، خشکانیدن تالاب ها و آب بندها و... اشاره نمود لازم و ضروری است - رجعت حفظ محیط زیست و توسعه پایدار قوانینی با ضمانت های اجرایی قوی و مناسب محیط زیست توسط مسئولین محترم در نظر گرفته شود تا این میراث ارزشمند صحیح و سالم به دست نسل های آینده برسد. یکی از مهمترین اصول پذیرفته شده در امر قانونگذاری، پیش بینی تضمین اجرای قوانین است.

^۱ - هداوند، مهدی، تقریرات درسی "ضمانت های حقوقی حفاظت از محیط زیست" دوره کارشناسی ارشد حقوق محیط زیست،

ضمانت اجرا قدرتی است که برای کاربستن قانون یا حکم دادگاهها از آن استفاده می شود و یا به عبارت دیگر عکس العمل قانونی از یک دستور قانونی است. پس به طور کلی می توان ضمانت اجرا امری برای تضمین پیاده شدن صحیح ضابطه جهت رسیدن به اهداف و مقاصد وجودی آن ضابطه است. توجه به این امر مهم است اگر قانونگذار در نگارش متن قانونی فضای وضع قانون، آداب و رسوم مردمان، نفع همگانی، جامعیت قانون و همپای طرفداران حقوق طبیعی، قوانین طبیعی حاکم بر وجود مردمان اجتماع را مد نظر قرار دهد و پا از دایره منطقی و عدالت فراتر نگذارد، پس بی خردمندانه از موارد نقض قانون خواهد کاست. در سیستم حقوقی کشور به خاطر اهمیت و توجه ویژه به محیط زیست و توسعه پایدار، قوانین متعددی با ضمانتهای اجرایی مختلف تدوین و تصویب شده است.

www.ketab.ir